

Két évtized

A nukleáris medicina Szegeden

„A harmadikon, a sarokban.” Így igazítja el a belklinikai portája az érdeklődő betegeket, vagy a látogatókat. Ki tudja, naponta hányszor? Hiszen elegendő vannak, akik a magas lépcsősor megjárása után meglátják végre a föliratot; sugárveszély! Talán már az olvasók is tudják, a SZOTE izotópdiaosztikai laboratóriumáról van szó; az egyetemen általános helyszíneiben valóban a „sarokba szorult”, a laikusnak titkos, kissé féltelmes, mindazonáltal országos és nemzetközi jó hírnévnek örvendő intézményről. Amely pontosan húsz éve működik abban a néhány sarokszobában.

— 1962 novemberében négyen kezdtük itt a munkát — ha a takarítónőt is beszámítom. Az ország néhány más klinikáján pár évvel korábban készültek el az izotópdiaosztikai laboratóriumok. Hetényi Géza professzor már 1957-ben Szegeden is elindította a tervét, két év múlva, Julesz Miklós professzor irányításával, támogatásával újra napirendre került létesítésének ügye, de a beruházások már akkoriban is időt igényeltek. Mindazonáltal még az indulás évében hét beteget vizsgáltunk meg.

Csernay László egyetemi tanár, a laboratórium vezetője, szívesen idézte a húsz-

éves emlékeket. Pedig a két évtized alatt — a hely szélességét nem számítva — minden megváltozott. A jubileumokon szokásos ugrászerű fejlődésről beszélni, ezúttal valóban elkerülhetetlen, hiszen nem egyszerűen arról van szó, hogy maga a tudományág, az izotópdiaosztika fejlődött, hanem arról is, hogy hazai alkalmazásában főszerepet vállalt magára a szegedi laboratórium.

— Az idén 15 ezer beteget vizsgáltunk meg. Húsz éve, mint említettem, volt hét betegünk, és három-négy vizsgálati módszerünk. Most 45-féle eljárással dolgozunk, és túlzás nélkül mondhatom, hogy az utóbbi években a Magyarországon alkalmazott új vizsgálati módszerek közül nagyon sokat a mi intézetünkől vettek át.

Ezeket a hasábokon is többször írtunk már a laboratóriumban folytatott tudományos munkáról: a számítógépes adatfeldolgozás az izotópdiaosztikában újszólván „monopoltevékenység” a szegedi intézetnek. Nemcsak itthon, de a szocialista országokban is azokat a számítógépes programokat használják, amelyeket a szegedi laboratórium orvosai dolgoztak ki.

A SEGAMS-rendszer az évek során olyannyira bővült, hogy a pillanatnyilag

rendelkezésre álló program-sorozat (SUPER-SEGAMS) egyszerűen kimeríti az itt használatos számítógépek lehetőségeit, tovább aligha bővíthető.

E dinamikusan fejlődött tudományág révén a betegekre viszonylag veszélytelen beavatkozásokkal lehet láttatni az emberi test szerveit és mérni funkcióikat. A nukleáris medicina összekapcsolását a számítástechnikával korunk tudományos csodái között bámulhatjuk. Talán ezért lehetnek elfogultak a tudományág népszerűsítői és — más előjellel — azok a hivatalok és intézmények is, amelyek tisztelték: az anyagi fedezetet biztosítani az izotópdiaosztikában használatos rendkívül drága műszerekre.

— Való igaz, hogy jó néhány betegség megállapítása lehetetlen másfajta eljárásokkal, vagy alkalmazásuk jobban megterhelheti a beteget, mint az izotópos eljárás. Ez olyan információkat is adhat, amelyek más orvosi képekkel nem értékelhetők. Az is tény viszont, hogy a diagnosztikában minden eljárás és módszer fontos, nem állítható az ére valamelyik, mint egyedül üdvöztető; kell a röntgen-, az ultrahangos vizsgálat és a többi. Az izotópos is. Sok laboratórium van már az országban, újjak is, a szakmánk pedig: hiányszakma. A jubileumon arra gondolok, hogy többen lehetnének a fiatal izotópdiaosztikai szakorvosok. Akkor talán a következő tíz évben annyit fejlődhet a szakmánk, mint az elmúlt húsz alatt.

S. E.

Csendes jubileum

Tízéves a Pályaválasztási Tanácsadó

A Csongrád megye Pályaválasztási Tanácsadó Intézetét tíz esztendeje hozták létre, mert tizennégy esztendősen már akkor sem volt könnyű dönteni egyetlen diáknak sem jövődjéről, sorsáról. Létrehozták, mert a tudományos kutatások világosan kimutatták, hogy túllontulok a pályakorrekció, s ezek többsége a hibás döntések következménye.

A pályaválasztási tanácsadás, ahogy mondani szokták, rendkívül komplex munka; összhangba kell hozni a gyerekek és szülők vágyait a valós lehetőségekkel, úgy, hogy a munkaerő-struktúra is a terveknek megfelelően alakuljon, megvalósuljon a népgazdasági érdek.

Tíz év még nem nevezhető történelmi időszáknak — mondta tegnap délután az intézet fennállásának tizedik évfordulóján rendezett tudományos ülésen dr. Kapás Pál igazgató — de egy kisebb közösség életében már számottevő tényező. S hogy ez az ő esetükben mennyire így van, azt bizonyítsa néhány fontosabb adat.

A megfontolt pályaválasztáshoz szükséges információkat évente majdnem tizenöt ezer diákhöz és szüleikhez juttatják el. Ez persze csak úgy lehetséges, hogy munkájukat 170 iskolai pályaválasztási felelős és 151 üzemekben dolgozó megbízott segíti. Tavaly például 694 rendezvényt tartottak; ezeken majdnem tizenhét ezer ember volt ott; az előadókat hallgatta 3 ezer szülő, ezer fiatal vett részt pedagógiai és pszichológiai tanácsadáson, kétezer diáktól vettek el csoportos üzemlátogatásra; szerveztek pályaválasztási vetélkedőt és sok rendezvényt is.

Tíz esztendő alatt valamilyen formában — előadáson

vett részt, kiadványaikat olvasta — Csongrád megye lakosságának a fele került kapcsolatba az intézettel. Legtöbben a kétévete 13 ezer példányban megjelenő Pályaválasztási tájékoztatót forgatták. Ez a százhusz oldalas kiadvány nemcsak arról tudósít, hogy milyen továbbtanulási lehetőségek vannak ebben a megyében, felhívja a figyelmet az országos beiskolázási középokú intézmények kínálta lehetőségekre is.

Nem kis feladatokra vállalkoznak a Pályaválasztási Tanácsadó Intézet munkatársai, sokszor a késő este is vidéken találja őket egy-egy elhúzódozó szülői értekezleten, van olyan nyolcadikos diák, akinek ügyében hetekig leveleznek, telefonálnak. Szívesen teszik. Biztosan így van, hiszen ehhez a munkához szükséges az elhivatottság érzete is.

A jubileumot, az intézet fennállásának tizedik évfordulóját is munkával ünnepelték. Az aktivisták tudományos ülésen vettek részt a Technika Házában, ahol négy előadást hallgattak meg: az előadók dr. Gyífkó Mária, dr. Zenei József, Czene László és dr. Wolford József voltak; szó esett a tanulóknak igényességéről, arról, hogy a tanárok hogyan ismerhetik meg jobban tanítványaikat, miért morzsolódnak le sokan a szakmunkásképző iskolákból, s végül a pályakezdő fiatalok beilleszkedéséről.

A tudományos előadások után tartott rövid ünnepségen ötvenhárom tízéves eredményes dolgozó aktivista kapott emléktárgyat. A jubileumon a megyei pártbizottságot Bessenyi Zsolt, a megyei tanácsot dr. Csányi Mátyas, az úttörőszövetséget Váriné Ferő Mária képviselte.

A SZOTE tudományos üléseinek sorozatában ma, kedden délután 4 órakor a Központi Izotópdiaosztikai Laboratórium jubileumi előadásait rendezik meg. Az oktatási épületben Csernay László egyetemi tanár a nukleáris medicina szegedi húsz évről számol be. Munkatársai pedig hat előadásban mutatnak keresztmetszetet a laboratóriumban folytatott diagnosztikai és kutatómunkáról.

Zajcsökkentés a vasútnál

Az Optikai, Akusztikai és Filmtechnikai Egyesület zajcsökkentési szakosztálya szegedi szervezetének rendezésében holnap, szerdán délután fél 3-kor, a Technika Házában Kelemen Lajos és Koblenz József tart előadást Ipari zajcsökkentés vasúti járműjavító üzemekben címmel.

Az országgyűlés kereskedelmi bizottságának ülése

Nyers Rezső elnökletével hétfőn, tegnap ülést tartott az országgyűlés kereskedelmi bizottsága. Veress Péter külkereskedelmi miniszter tájékoztatója alapján megtárgyalták a nem szocialista országokkal, elsősorban a fejlett nyugat-európai tőkés államokkal való kereskedelmi kapcsolata-

Serdülőkről, éretten

Bármennyire elképzelhetetlen ez ma még — ők a jövő évezred első százada középeinek leendő bölcs öregel. Könnyen kiszámítható: azok, akik 1907-ben, 1968-ban, 1969-ben születtek úgy 2010 és 2020 közötti fognak az idős, tapasztalt emberek jogán felháborodni azon, hogy milyen is ez a mai — vagyis akkori — ifjúság, ők bizony egészen máslymenek voltak, amikor annyi idősök voltak, mint azok. Bizony, egyszer a mai kamaszoknak — serdülőknél és tizenéveseknek — is lesznek gyermekeik, sőt unokáik is. Egvéltőre azonban még csak gyerekek, akik azonban már túl vannak azon, hogy gyerekeknek tekintsek önmagukat, de még nem rendelkeznek, nem rendelkezhetnek a felnőttek felelősségérzetével, tapasztalattal. S éppen ezért magatartásukkal gyakran kihívják az idősebbek ellenszenvét, haragját. Mi sem gyakoribb, mint az állítás, hogy elkényeztetett tiszteletlen sőt pimasz serdülőkkel van dolgunk, s mi lesz az országból, ha majd ezek a korosztályok felnőnek. Vajon képesek lesznek-e megállni helyüket az életben? És vajon milyen lesz az élet, ha majd ők határozzák meg?

A pszichológusok és a jó pedagógusok egyre határozottabban hirdetik, hogy megértéssel, tapintattal kell kezelni az ifjúságot, s különösen azokat a lányokat és fiúkat, akiknek testük már érett, de gondolkodásuk még nem lehet az. A tizennévtizenhat évesek keresik a helyüket a világban, ahol később a nagy-nagy többség majd megtalálja azt, s ez az útkeresés bizony családi és iskolai sűrűdőségekkel járhat. És minél inkább parancsszóval és kinyilatkoztatásokkal próbálják a szülők vagy tanáraik „eligazítani” a gyerekeket az útvetőkben, annál kevésbé hatnak rájuk. Mert igaz ugyan, hogy ezek a többnyire rendszertelen, de mégis minden iránt érdeklődő gyermekek még nem elég okosak ahhoz, hogy felfogják életünk és a mai világ dolgait a maguk bonyolultságában, de annyira már gondolkodó lények, hogy meglássák az ellentmondásokat, elutasítsák a felszínes és álmagyarzatokat, szembe szálljanak a hamis, leegyszerűsítő érveléssel, a csupán vagy nagyrészt a tekintélyelvűre épülő válaszokkal. Lehet, sőt gyakoribb, hogy mindezt nem a lehető legudvariasabb stílusban teszik, sokszor valóban nehezen elviselhető a modoruk az idősebbekkel szemben, de azért egyszerűen illetlenül kérdésként mégsem lehet kezelni az idősebbek serdülőkhöz való viszonyát.

A pszichológusok és pedagógusok nem győznek kíméletet, megértést kérni a családoktól, a társadalomtól a kamaszkori nehézségekkel küszködők számára. Minden bizonnyal nekik van igazuk: ha egyszer a tudomány álláspontja az, hogy minden ember átmegy életének egy ilyen labilis szakaszán, akkor magától értetődő, hogy a már stabil állásponttal, megfelelő tudással, élettapasztalattal rendelkező idősebbek legyenek megértéssel. Már csak azért is, mert — szintén tapasztalati tény — fordítva ezt amúgy sem várhatják. Igen ám, csak hogy könnyebb ezt az elvet hirdetni, mint a gyakorlatban megvalósítani. A történelmileg kialakult iskolarendszer például olyan, hogy a pályaválasztás, az egész életre kiható döntés a gyerekek nagy részénél tizennévtizenöt éves korban válik időszerűvé. Ez túlságosan korai időpont. Akiknek magukról dönteniük kellene, nem rendelkeznek, mert nem is rendelkezhetnek elegendő köz- és önismerettel. Marad az inkább szülői, mint saját elhatározás. Ezt ugyan sokat és sokan ostorozzák, de vajon elképzelhető-e, hogy éppen ebben a sorsdöntő ügyben, legven döntő szava egy lánynak vagy fiúnak, akinél egyébként azt is számon kéri a szülők, hogy hol volt és mit csinált szombat délután hatól nyolcig, s ha nem kéri számon, s a gyermek rossz útra téved, akkor a társadalom az anyától és apától számon kéri a számonkérés elmaradását?

Bizony, nem könnyű a bakfisok, kamaszok helyzetét azért sem, mert életük jóval szabályozottabb, mint a környezetükben élőké. Nyolcadik osztályba járó gyerekek szüleinek első idej értékezetlen az osztályfőnöknök elsorolták a tanulókra vonatkozó nevelési terv szerinti követelményeket, egészen az általános iskola befejezéséig. Húsz percig tartott a felolvasás, s a szülők inkább döbbenet, mint érdeklődéssel hallgatták. Röviden: a rendszeres, napi három fogmosástól kezdve a színművek élvezetén át a rendszeres testmozgásra is időt szakítva, a versek önálló értelmezéséig, a közösségi magatartástól a saját személyiség kibontakoztatásáig a népgazdaság és az egyén helyzetének összeegyeztetéséig, mindent elvárnak ezektől a tizennévtizenöt éves gyerekektől. Akik — és ez megint csak szinte minden szülői értekezleten elhangzott — felegyelmentelenek, lusták, tiszteltelenek stb. stb. Volt, ahol nem követte vita az elhangzottakat. Másutt viszont szerencsére akadtak szülők, akik szóvá tették: ha egyszer a serdülők tudományosan olyanok, amilyenek, miként lehet azt várni tőlük, hogy a felnőttekkel szemben állított mércéket messze túlhaladják? És vajon nem lesz-e a túlságosan magas mércének az a következménye, hogy a bakfisok, kamaszok még makacsabbá válnak, s azt sem lehet elérni velük, amit el lehetne?

Az ifjúság és társadalom kérdéséről már régen folytak viták, de olyan felelősségteljes és alapos tanácskozás, mint legutóbb Nyiregyháza, talán még az utolsó negyedszázadban sem volt. Igaz, a serdülő még csak az ifjúkor határán áll, mégis rendkívül fontos korosztályról van szó. Éppen sérülékenységnél és — remélem, nem értenek félre — kiszolgáltatottságuknál fogva. Ha tudjuk is, hogy még nem felnőttek, még csak nem is ifjak, mégiscsak abból kell kiindulnunk, hogy joguk van megpróbálni kiigazodni az őket érő számos hatás, az őket is bombázó tengernyi információ közepette. És arra kell választ adni, ami érdeklő őket. És bár újságban nem szokás más újságokat, mint társadalmi intézményeket említeni, a KISZ „tinilapja”, az Ifjúsági Magazin valóságos missziót tölt be, amikor egymásután lebbenti fel a fátylat azokról a „titkokról”, ami eddig is érdekelte a 14—16 éveseket, de „maid később” jelszóval elodázták feltárástukat. Egy, de nem a legutolsó kérdés például a szexuális felvilágosítás, hiszen ebben az életkorban a testi éréssel együtt óhatatlanul így-úgy meg kell tudnia a lányoknak és a fiúknak is, mit jelent az érett test, s ami ettől a problémakörtől elválaszthatatlan, az érett gondolkodás. Nos, akadnak felnőttek, sőt pedagógusok is, akiket a nyílt beszéd felháborít.

És akik még mindig úgy gondolják — és ez nemcsak erre a témára vonatkozik —, hogy amit a gyerekeknek tilos kimondaniuk, megkérdőzniük, megvitatniuk, az nincs, az nem létezik, az nem foglalkoztatja őket. Mi sem hamisabb és károsabb, mint a serdülőkkel szembeni ilyen magatartás. Egy régi, rossz erkölcsnek álcázott, felvilágosult embertől idegen vaskalaposág maradványait őrzik még sokan, s ami nagyobb baj, néhol még sikerül magatartási normának álcáznuk.

A mai magyar társadalomban, amely egyre nyíltabban néz szembe a felvetődő kérdésekkel, jó esélvünk van arra is, hogy az eddigieknél jobban szót értsünk serdülő korban levő gyermekeinkkel. Türelmesen, okosan, s kamaszok, bakfisok többnyire akaratlanul elkövetett sértéseit inkább elviselve, mintsem kibontakozó emberi önértékükben őket megsértve. Egy tapasztalt embert nem arról lehet megismerni, hogy folyton erkölcsi érvekre hivatkozik, hanem abból, hogy azokat hasznosítani és másokkal elfogadtatni is képes.

P. I.

Elutazott az SZMBT-küldöttsége

Hétfőn elutazott Budapestre a Szovjet—Magyar Baráti Társaság küldöttsége, amely a Magyar—Szovjet Baráti Társaság meghívására Jevdokija Karpovának, az Oroszországi SZSZK Minisztertanácsa elnökhelyettesének, az SZMBT alelnökének vezetésével tartózkodott hazánkban.

A delegációt itt tartózkodása során fogadta Obári Miklós, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a Központi Bizottság titkára, valamint Apró Antal, a Magyar—Szovjet Baráti Társaság elnöke. Az SZMBT küldöttsége részt vett több, a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 65. évfordulója alkalmából rendezett ünnepségen is.